

La Transició al Pla d'Urgell

Lluís Palau Meseguer

Universitat Autònoma de Barcelona

1. INTERPRETACIÓ DE LES ENTREVISTES

La mort de Franco (20-XI-1975) es va viure amb bastant indiferència al Pla (comparat amb els nuclis urbans). No hi va haver celebracions col·lectives, ni festes de cap tipus. Una possible causa era que no es va morir de cop, sinó que va ser producte d'una llarga agonia. Tot i així, pels demòcrates va ser una jornada inoblidable, d'alegria i, sobretot, d'esperança. La feina que tenien per davant era impressionant, però en general tothom sabia que allò havia de canviar, especialment els que estaven, o havien estat vivint, a les ciutats, on l'ambient reivindicatiu era fortíssim.

El rei, coronat després de jurar lleialtat al *movimiento*, va ser vist amb mals ulls des del principi al Pla, i malgrat les informacions extretes de la premsa espanyola de l'època, en què es deia que la imatge pública del rei havia millorat molt, aquí sempre es va veure com una cosa imposada i innecessària, i en molts casos, addicta al Règim. Aquesta imatge va empitjorar quan va nomenar Carlos Arias Navarro cap de Govern, una última maniobra del rei i de les institucions franquistes per conservar les formes dictatorials. Arias sempre va ser vist com una persona que ni va voler, ni probablement va poder, portar el país cap a una democràcia parlamentària.

Arias no va fer cap canvi substancial en les lleis polítiques del país, però cap al maig de 1976, la majoria de partits democràtics van ser tolerats, amb l'excepció dels que atemptaven contra la unitat de la pàtria (independentistes o federalistes) o dels que pretenien igualar el sistema politicoeconòmic al d'altres potències (comunistes). Al Pla va ser vista amb força alegria aquesta notícia, ja que significava un pas endavant. A partir d'aquí, els partits van començar a actuar amb un gran consens i esforç col·lectiu per pressionar Arias per tal que democratitzés el país, però no van actuar amb la mateixa força per aconseguir que legalitzessin els partits discriminats, malgrat que era una condició indispensable perquè la democràcia pogués ser una realitat.

Finalment, la pressió popular i el sentit comú de la Monarquia van fer dimitir Arias de la presidència set mesos després d'haver estat nomenat (juny de 1976), cosa que es va veure amb esperança, amb expectativa, com dient "a veure què passarà ara". I llavors el rei va nomenar un altre home del Movimiento, Adolfo Suárez. Al Pla, la notícia va ser rebuda amb repulsa per alguns, indiferència per altres, però amb molt

Portada de la premsa lleidatana el 23-XI-1975.

La dimissió d'Arias vista per la premsa local.

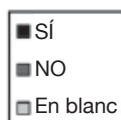
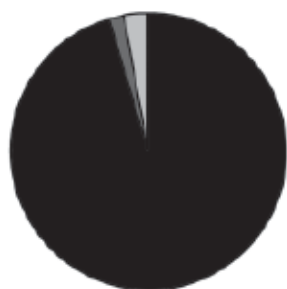

poques alegries. Tot i així, aviat la gent va començar a veure que Suárez "era un home que s'hi deixava la pell" per portar al país a la democràcia, i va començar a ser mal vist entre els grups feixistes. Al cap de cinc mesos, el Projecte de Llei per a la reforma política (LRP), que bàsicament era la derogació del franquisme, va ser presentat. Perquè entrés en vigor havia de ser aprovat per dos terços de les Corts franquistes i després ratificat pel poble espanyol en referèndum popular. Tot i que entre l'ambient popular del Pla no es veia gaire clar si superaria el tràmit a les Corts, entre els polítics urgellencs era bastant clar que sí, ja que per la pressió popular i internacional s'hauria muntat un autèntic aldarull. A més, creien que el fet que les forces democràtiques promoguessin l'abstenció no afectaria el resultat perquè la gent tenia ganes de votar, i els líders democràtics eren massa desconeguts enfront del carisma emergent de Suárez. Sigui com sigui, la Llei va ser aprovada oficialment el 4 de gener de 1977. Després d'això, va començar la campanya "Volem l'Estatut", una campanya en què només la dreta espanyolista i la UCD no van participar. El lema oficial de la campanya "Llibertat, amnistia, Estatut d'autonomia", va córrer com la pólvora per tot el Principat, inclòs el Pla. També s'ha de dir que la intensitat al Pla va ser menor, no per esperit reivindicatiu, sinó per volum de gent respecte als grans nuclis urbans. Els resultats del referèndum per a la reforma política al Pla van ser els següents:

Llei per a la reforma política

Cens	Votants	Abstenció	Vots	
			Nuls	Vàlids
19.533	15.836	3.667	26	15.810
100%	81,07%	18,93%	0,16%	99,84%

Llei per a la reforma política (Pla d'Urgell)

Llei per a la Reforma Política

(primera dada: vots absoluts; segona dada: percentatge de vots sobre el total)

	Mollerussa	Bell-lloc	Bellví	Ivars d'Urg.	Linyola	Palau d'Ang.	Sidamon	Torregrossa	Vila-sana	TOTAL
SI	3.777 - 95	1.189 - 96,6	1.391 - 97,4	1.044 - 97,7	1.266 - 90,7	892 - 97,6	254 - 97,7	1.333 - 93,3	312 - 97,3	15.091-95,3
NO	50 - 1,26	8 - 0,65	9 - 0,63	5 - 0,4	62 - 4,44	3 - 0,33	5 - 1,85	51 - 3,7	3 - 0,9	257 - 1,6
Blanc	143 - 3,6	28 - 2,28	26 - 1,82	19 - 1,78	67 - 4,8	22 - 2,39	12 - 4,43	43 - 3,01	6 - 1,87	462 - 2,9

Els dos passos per l'aprovació de la Llei per la Reforma Política, Corts i referèndum popular, superats.

A partir de l'aprovació de la LRP ja es podien començar a preparar les eleccions democràtiques. El primer pas va ser legalitzar els partits comunistes i separatistes (tot i que al Pla els primers eren una força molt minoritària), cosa volguda pels demòcrates; però amb tot l'exèrcit i el búnquer en contra era perillós. Els líders polítics del Pla pensaven que l'assumpte del PCE va ser una de les millors decisions de Suárez, ja que era imprescindible legalitzar tots els partits, però que s'havia de fer a poc a poc i amb prudència perquè l'Exèrcit no saltés. Gràcies al fet que Suárez els va legalitzar un dia qualsevol i sense previ avís, les reaccions de l'ultradreta van ser poques i disperses. Tot i així no es va poder evitar el manifest de repulsa i l'onada de dimissions d'alts dirigents de l'Exèrcit.

Les eleccions al Pla (15-VI-1977) es van viure amb una gran alegria. Després de 40 anys sense eleccions generals, l'ambient que es respirava era d'eufòria. La campanya electoral va ser feta, per la majoria de partits, "sense ni un duro". Els militants s'havien de buscar la vida i gastar-se els seus propis diners per mobilitzar una població que, a conseqüència de la seva poca militància, no vivia amb intensitat les eleccions. D'això es podria extreure una conclusió que afirmés que el Pla d'Urgell i altres zones poc poblades van ser discriminades en la campanya electoral. Doncs bé, entre els entrevistats hi va haver una gran divergència d'opinions. Un afirmava que el Pla estava totalment discriminat respecte de Barcelona, i que les seues centrals dels partits sempre l'havien intentat manar, malgrat no saber res sobre la realitat rural. D'altres deien que no havien notat estar discriminats, i d'altres deien que no es podia dir que estiguessin discriminats, sinó que els pobles vivien una realitat autònoma, a través dels seus grups d'electors: els AEPM (Agrupación de Electores Progresista Municipal). Sobre les causes del resultat al Pla, tots trobaven normal la victòria d'UCD i PDC, ja que les ideologies dominants a la nostra contrada sempre han estat conservadores, però sense ser molt de dretes. En el camp de l'esquerra era normal la victòria d'ERC, ja que la gran majoria de gent al Pla era nacionalista, ideologia representada per ERC. Llavors la qüestió social quedava en un segon pla, i per això tant PSC com PSUC (socialistes i comunistes) van treure resultats molt minsos, per la naturalesa rural i la falta de proletariat de la nostra comarca. Els resultats es poden apreciar en les següents taules:

La notícia de la legalització de tots els partits, a la portada de *La Mañana*.

Propaganda política de 1977: UCD i PDC.

Eleccions generals 1977

Cens	Votants	Abstenció	Vots	
			Nuls	Vàlids
19.391	15.708	3.683	211	15.497
100%	81,1%	18,9%	1,3%	98,7%

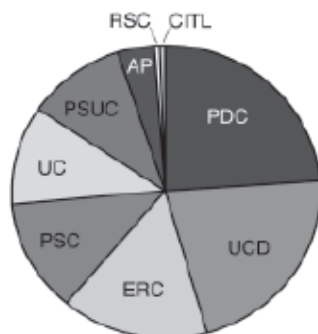
Eleccions generals 1977

PDC: Pacte Democràtic per Catalunya · UCD: Unión de Centro Democrático · ERC: Esquerra Republicana de Catalunya
 PSC: Partit dels Socialistes de Catalunya-PSOE · UC: Unió del Centre i Democràcia Cristiana de Catalunya
 PSUC: Partit Socialista Unificat de Catalunya · AP: Alianza Popular · RSC: Reforma Social Catalana
 CITL: Candidatura Independiente Trabajadores de Lérida

Núm. de vots – %

	Mollerussa	Bell-lloc	Bellví	Ivars d'Urg.	Linyola	Palau d'Ang.	Sidamon	Torregrassa	Vila-sana	TOTAL
PDC	882-22,6	211-17,6	444-31,1	165-16,1	119-9,11	178-20,2	83-30,2	390-27,6	136-23,9	3.711-23,9
UCD	607-15,5	376-31,3	172-12,0	233-22,8	339-25,9	203-23,7	105-38,3	400-28,3	90-28,7	3.310-21,3
ERC	443-11,3	299-24,9	304-21,3	139-13,6	489-37,4	151-17,1	34-12,4	53-3,7	20-6,3	2.428-15,6
PSC	733-18,3	107-8,9	154-10,8	79-7,5	56-4,29	139-15,8	12-4,3	239-16,9	15-4,7	1.933-12,4
UC	507-13	64-5,3	172-12,0	47-4,6	194-14,8	115-13,0	17-6,2	59-4,1	23-7,3	1.669-10,7
PSUC	543-13,9	94-7,89	206-14,4	319-31,2	31-2,37	51-5,8	13-4,7	144-10,2	19-6,0	1.650-10,6
AP	137-3,51	23-1,92	26-1,83	23-2,2	63-4,82	31-3,52	8-2,92	108-7,6	5-1,61	605-3,9
RSC	23-0,59	16-1,34	8-0,56	10-0,9	6-0,46	11-1,26	2-0,73	6-0,43	3-0,96	87-0,56
CITL	23-0,59	6-0,5	7-0,49	4-0,3	6-0,46	1-0,1	0-0	4-0,48	2-0,64	83-0,53

Eleccions generals 1977 (Pla d'Urgell)

Vist el resultat, estava clar que al Pla d'Urgell la gent s'havia manifestat, en més d'un 50% dels vots, a favor dels partits nacionalistes, i en més d'un 75% a favor de partits que reclamaven un estatut i autogovern propis, semblantment a la resta de Catalunya. Arran d'això hi va haver l'espectacular manifestació de l'Onze de Setembre de 1977, en què més d'un milió i mig de persones van demanar "Libertat, amnistia i Estatut d'autonomia". Encara que no hi van haver iniciatives gaire ambicioses, molts particulars urgellencs van decidir anar-hi pel seu compte, cosa que reafirma la teoria que, malgrat que en l'àmbit oficial s'organitzava molt poca cosa, en l'àmbit general de la població aquest tipus de campanyes nacionalistes es vivien amb la mateixa intensitat que a Barcelona i a la resta de ciutats.

Per solucionar l'anomenat "problema catalán", Suárez es treu de la màniga una jugada molt hàbil: el retorn de Josep Tarradellas (desembre de 1977). Això representava molt, simbòlicament, però era poc pràctic. Simbòlicament significava el retorn, la recuperació de la identitat catalana, a diferència de si hagués

La premsa provincial, impressionada pel desvetllament catalanista.

estat creada del no-res. Aquest fet simbolitzava que Catalunya ja havia tingut un govern propi, però que havia estat robat per la força, i ara li era retornat. Però a la pràctica significava que Tarradellas es posaria al davant d'un govern sense competències que se sustentava sobre l'estructura econòmica i humana de la Diputació de Barcelona. El retorn del president exiliat va significar, per als polítics del Pla, el reconeixement de la identitat catalana. Tot i així, alguns d'ells tenien dubtes sobre la figura de Tarradellas, ja que creien que hauria d'haver estat un president electe, i no una figura retornada de l'exili que la gran massa social catalana coneixia poc. Sobre el Govern d'unitat català, al davant del qual hi havia Tarradellas, pensaven que va ser un bon govern, i que va saber portar les reivindicacions catalanes adequadament si tenim en compte l'època que es vivia, sota el risc constant d'un aixecament militar a causa d'una de les nafres que l'exèrcit considerava més purulentes: el catalanisme. Per això, igual que va haver de fer Suárez amb la legalització dels partits comunistes, el Govern unitari va necessitar entonar l'"a poc a poc i bona lletra" en la reivindicació de les competències de la Generalitat, i va ser el principi del "caràcter progressiu i permanentment insatisfet" del catalanisme polític.

El resultat del referèndum sobre la Constitució espanyola a *La Mañana*.

Llavors, malgrat que l'objectiu principal hauria d'haver estat l'elaboració de la constitució que el poble tant anhelava, a causa de la greu crisi que travessava el país es van haver de posposar i de redactar un seguit de mesures econòmiques que serien conegudes amb el nom de Pactes de la Moncloa. Aquestes mesures van ser redactades amb un gran consens per part de totes les forces polítiques del país. Aquest consens, vist com una maniobra absolutament necessària al Pla, va fer que alguns polítics locals se'n contagiessin i pensessin que els Pactes tindrien èxit. Altres mesures no en van tenir, a causa del fracàs dels set paquets de mesures que s'havien intentat anteriorment. Per als altres, igual que per a la majoria de població urgellenca, no tenien més remei que restar a l'expectativa, a causa de la seva desconexió en temes macroeconòmics.

Després, i continuant el consens assajat durant els Pactes, els principals partits van començar a redactar la Constitució. Va ser un capítol ple d'intrigues i fets ocorreguts fora de l'opinió pública. Per a la majoria de població del Pla va ser una bona constitució, tal com ho demostren els resultats que va obtenir (més del 90% de vots afirmatius). Tot i així, alguns pensen que malgrat ser una constitució molt àmplia, molt to-

lerant amb totes les idees, el mecanisme per assegurar-ne el compliment, el Tribunal Constitucional, "és un òrgan abjecte, capaç de vetar decisions del Senat, del Congrés (els dos òrgans que, tal com diu la mateixa Constitució, són els màxims representants del poble espanyol) i fins i tot del mateix poble". Els polítics d'idees de caire esquerrà o nacionalista van opinar que a la mateixa Constitució és on hi ha l'error, i que calia una ràpida revisió.

A pesar de tot això, la Constitució va obtenir un resultat molt favorable al Pla (6-XII-1978):

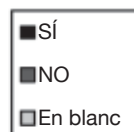
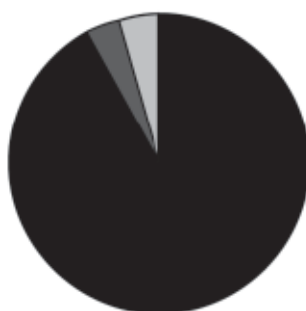
Constitució espanyola			Vots	
Cens	Votants	Abstenció	Nuls	Vàlids
21.416	14.852	6.564	44	14.808
	69,30%	30,60%	0,30%	99,70%

Núm. de vots – %

Constitució espanyola

	Mollerussa	Bell-lloc	Bellví	Ivars d'Urg.	Linyola	Palau d'Ang.	Sidamon	Torregrossa	Vila-sana	TOTAL
SÍ	3.650-91,5	1.134-91,3	1.291-96,0	910-94,7	1.015-87,5	767-92,0	197-87,0	1.180-87,7	258-89,5	13.599-91,5
NO	152-3,8	54-4,3	29-2,1	25-2,6	58-5	16-1,9	13-5,8	94-6,9	12-4,1	559-3,7
Blanc	178-4,4	50-4,0	23-1,7	19-1,9	83-7,1	36-1,3	14-6,2	71-5,0	18-6,2	650-4,5

Constitució espanyola (Pla d'Urgell)

Eleccions municipals 1979

Cens	Vots			
	Votants	Abstenció	Nuls	Vàlids
21.565	14.023	7.542	208	13.815
	65,03%	34,90%	1,4%	98,50%

Després de l'aprovació de la Constitució, es produiria un dels fets amb més transcendència de la història de la política catalana: la unió de Convergència Democràtica de Catalunya amb Unió Democràtica de Catalunya, per acabar formant la coalició de Convergència i Unió (CiU). Al Pla, tant els votants dels dos partits com els que no ho eren van coincidir que no s'esperaven que arribés a ser la força democràtica dominant del país durant 23 anys, tot i que els votants d'esquerres coincidien que això va ser a causa d'errors del PSC-PSOE, que va refiar-se massa de les oportunitats que tindria en altres eleccions. Partidisme o realitat? Qui ho sap?

A principis de 1979 (3-IV-1979) es va produir un dels fets més crucials de la Transició al Pla d'Urgell: les eleccions municipals. I és que aquestes eleccions tenien molta importància per a la gent dels pobles urgellencs, ja que les consideraven molt més importants que les eleccions generals. Tenien l'oportunitat de fer fora els alcaldes franquistes que havien governat despòticament durant llargs períodes de temps, i havien dut els pobles a una situació "quasi tercermundista". A més, les eleccions municipals es veien molt més properes que les generals, que estaven molt més deshumanitzades. A Catalunya es va fer el Pacte pel Progrés, una iniciativa dels partits catalans més el PSC per a presentar-se col·laborant entre ells. No en van formar part AP, de dretes i espanyolista, i la UCD. Al Pla d'Urgell les eleccions van donar un resultat molt favorable als partits independents, i també a partits com CiU i ERC, de caire nacionalista. També va obtenir resultats relativament bons la UCD, l'únic partit espanyolista que va assolir alguna

Nous alcaldes a la província de Lleida.

alcaldia. De les raons que van donar els que van ser elegits alcaldes llavors (o en les properes eleccions) sempre hi havia un estrany denominador comú: cap d'ells no tenia pensat presentar-se fins poc abans de les eleccions, i van acabar presentant-s'hi per alguna situació excepcional o per un cop de sort. És clar l'exemple de Sidamon, on només s'hi havia presentat una llista del PSUC, i el que acabaria sent alcalde va ser elegit en una assemblea d'urgència feta a l'estil de les votacions per a delegats d'escola. Igual de sorprenent va ser el cas del Palau d'Anglesola, on el futur alcalde acabaria sent cap de llista perquè a qui s'hauria d'haver presentat li va entrar la por una setmana abans de les eleccions. Potser per aquests esdeveniments la campanya electoral va ser feta amb un clima amical i exempt de crispacions, i només van prometre que farien tot el que podrien pel poble. Els resultats de les eleccions al Pla van ser les següents:

Eleccions municipals 1979

(la tercera dada és el nombre de regidors obtinguts)

AGRUPACIONS DE PARTITS INDEPENDENTS: **AEM:** Agrupación de Electores Municipal Progressista

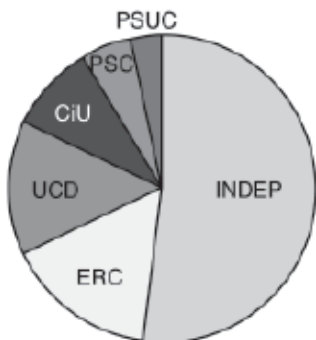
CAM: Consell Agrícola Moderat **AEI:** Agrupación de Electores Independientes **IA:** Independentes Agrícolas

CIU: Convergència i Unió

Guanyador de les eleccions: **Negreta**

	Mollerussa	Bell-lloc	Bellvís	Ivars d'Urg.	Linyola	Palau d'Ang.	Sidamon	Torregrossa	Vila-sana
AEM		570-49,9/6	604-47,6/5	500-48,7/5			186-80,86	1.064-75,9/9	
AEI		563-49,3/5		353-28,6/2	519-38,4/4	648-73,4/7			46-17,9/1
IA									135-52,5/4
CAM			277-22,4/2						
ERC	587-16,3/2		516-40,73/5		819- 60,7/7				
UCD	1.029- 36,6/4					229-25,5/2		334-28,8/2	76-29,5-2
CIU	957- 28,6/4								
PSC	597-16,6/2		146-11,5/1						
PSUC	404-11,2/1						41-17,8/1		

Eleccions municipals 1979 (Pla d'Urgell)

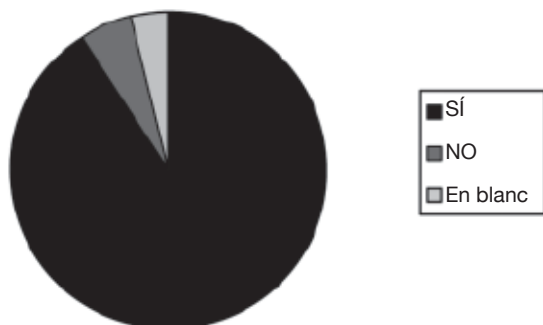
Després de les eleccions municipals va finalitzar la redacció de l'Estatut de Sau, escrit entre les forces polítiques majoritàries catalanes (PDC, PSC, ERC, PSUC...). Aquest Estatut havia de garantir un autogovern propi per a Catalunya, el poder executiu del qual residiria en el Consell Executiu de la Generalitat, que hauria de respondre davant el Parlament de Catalunya, representant del poder legislatiu. Per tirar endavant havia de superar "amb nota" el Parlament català i ser acceptat al Congrés dels Diputats de Madrid. Al Pla sempre es va creure que superaria els dos tràmits, amb més retallades o menys. Però per als sectors més nacionalistes, els brutals retalls que va sofrir al Congrés eren inacceptables, i van votar-hi en contra o es van abstenir. Per a la resta de forces democràtiques, excepte per a AP i la ultradreta, els retalls foren els esperats, i van promoure el sí en el referèndum per a l'aprovació del text (tot i que evidentment preferien el text redactat pel Parlament). Els partits que es van posicionar en contra de

l'Estatut, AP i la ultradreta (la línia que els separava era finíssima), van denunciar reiteradament l'aprovació del text, perquè el consideraven antiespanyol i insolidari, i evidentment van demanar el no. UCD, que sempre es va mantenir al marge de la redacció del text, al final va decidir promoure el sí. Segons els líders comarcals, el triomf del text estava cantat arreu del territori català, a causa del poc suport que tenien els grups dretans en la societat.

Estatut d'Autonomia de Catalunya

Cens	Votants	Abstenció	Vots	
			Nuls	Vàlids
21.296	13.409	7.887	64	13.345
	62,90%	37,04%	0,48%	99,52%

Estatut d'autonomia de Catalunya (Pla d'Urgell)

Estatut d'Autonomia de Catalunya

	Mollerussa	Bell-lloc	Bellví	Ivars d'Urg.	Linyola	Palau d'Ang.	Sidamon	Torregrassa	Vila-sana	TOTAL
SÍ	3.061-90,1	1.127-89,5	1.102-95,5	1.107- 92	987-86,8	684-93	138-71,1	167-83	206-89,6	12.106-90,1
NO	159-4,6	73-5,8	25-2,1	43-4,9	91-8	35-4,7	29-14	119-9,7	9-3,9	705-5,2
Blanc	168-4,9	57-4,5	25-2,1	26-2,9	57-5,02	16-2,1	25-12,8	40-3,2	15-6,2	534-3,9

Lluís Palau Meseguer

L'abans i el després de la votació.

Propaganda de CiU i ERC.

Quan l'Estatut va ser aprovat, ja hi havia via lliure per convocar unes eleccions catalanes que havien de dotar Catalunya d'un autogovern. En primer lloc, cal aclarir que al Pla mai no es va veure com una venjança o victòria contra el franquisme, sinó "com una victòria de Catalunya en si mateixa". Al Pla s'esperava la victòria de CiU a la comarca mateix, però els líders comarcals mai no van pensar que pogués triomfar a tot el país. El triomf de CiU, igual que el 1977, era degut al caràcter conservador i nacionalista del Pla. El PSC, testimonial a les altres eleccions, va situar-se com a quarta força política de la comarca, molt a prop d'ERC, i en detriment del PSUC, que va perdre percentatge de vots. Aquest fenomen, que es va donar a la resta de Catalunya i que es donaria a Espanya en dos anys, era a causa de –segons els líders municipals– "la pèrdua de contingut radical de la Transició, i el procés d'estabilització democràtic", cosa que feia que la gent busqués l'esquerra més moderada en lloc del comunisme. El PSC-PSOE, molt radical en les seves primeres campanyes, va saber aprofitar-se'n i es va acostar a la socialdemocràcia. També es pot explicar a causa que el PSC-PSOE començava a ser conegut a les comarques d'interior, on el 1975 pràcticament no tenia suport popular. Per últim, cal explicar que UCD al Pla va continuar sent la força majoritària juntament amb CiU. Els resultats de les eleccions autonòmiques de 1980 al Pla d'Urgell van ser els següents:

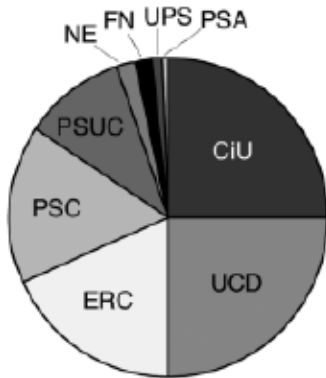
NE: Nacionalistes d'Esquerra · FN: Fuerza Nueva · UPS: Unitat Popular del Socialisme

BEAN: Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional de Catalunya · PSA: Partido Socialista de Andalucía-Partido Andaluz

Núm. de vots – %

	Mollerussa	Bell-lloc	Bellvís	Ivars d'Urg.	Linyola	Palau d'Ang.	Sidamon	Torregrossa	Vila-sana	TOTAL
CiU	838–24,6	240–9,9	256–22,4	181–19,09	271–22,7	282–37,6	40–18,3	212–15,9	95–46,6	3.319–24,45
UCD	848–25	304–25,2	175–15,3	232–24,4	255–21,4	178–23,7	92–42,2	324–24,4	51–25	3.315–24,43
ERC	432–12,7	325–26,9	262–23	317–12,4	404–36,9	148–19,7	34–15,6	208–15,6	20–9,07	2.447–18,03
PSC	611–17,9	150–12,4	189–16,5	152–16	91–16,6	67–8,9	17–7,8	240–18	23–11,2	2.125–15,6
PSUC	389–11,4	51–4,2	150–13,1	235–25	40–3,3	42–5,6	18–8,2	250–18,8	5–2,4	1.368–10,08
NE	69–2,03	71–5,8	37–3,25	8–0,84	8–0,67	12–1,6	6–2,75	20–1,51	3–1,46	298–2,02
FN	35–1,03	11–0,9	6–0,5	7–0,7	52–4,3	4–0,5	3–1,3	46–3,4	4–1,9	212–1,56
UPS	98–2,8	5–0,4	21–1,8	0–0	7–0,5	8–1,07	4–1,8	4–0,3	2–0,9	174–1,2
PSA	38–1,2	21–1,74	0–0	3–0,3	2–0,1	3–0,4	0–0	1–0,08	0–0	72–0,5

Eleccions autonòmiques 1980 (Pla d'Urgell)

Eleccions autonòmiques 1980

Cens	Votants	Abstenció	Vots	
			Nuls	Vàlids
21.751	13.628	8.123	54	13.574
	62,60%	37,30%	0,40%	99,60%

Després de les eleccions, i a principis del 1981, la situació a la UCD es va fer insostenible. Les causes de la dimissió de Suárez semblen clares per als líders comarcals: la guerra interna per desbancar-lo i fer-se amb el control del partit va donar una imatge de desunió a la societat espanyola, i va provocar la caiguda del partit a les eleccions generals que tindrien lloc al cap d'un any. La dimissió de Suárez no va caure bé als alcaldes conservadors del Pla, tant d'UCD com de CiU, perquè Suárez s'havia guanyat una imatge de líder carismàtic que havia sabut portar la Transició en pau. Els alcaldes d'esquerres, en canvi, van veure que la dimissió de Suárez era inevitable, ja que sempre van pensar que el destí del líder centrista i de tot el seu partit era la desaparició un cop s'hagués acabat la Transició. El seu successor, Leopoldo Calvo Sotelo, no va caure bé als alcaldes convergents, ja que, tot i que el tenien per un home intel·ligent i capaç, era massa intransigent amb els nacionalistes i no tenia carisma per dirigir les masses. Tampoc no va caure bé als alcaldes d'esquerres, més o menys per les mateixes raons.

Com a resultat d'aquestes mostres de falta de lideratge, de la rapidesa que havia pres el procés de redacció i aprovació d'estatuts a les altres comunitats autònomes i de la crisi econòmica, es va produir l'aixecament militar contra el govern de Suárez. A més, l'estament militar havia començat a veure que era pràcticament impossible un retorn per si sol a la dictadura. En adonar-se que eren els únics que hi podien posar remei, i que la mala situació del país els oferia una oportunitat, van decidir actuar. Els colpistes van fer-ho el dia de la investidura de Calvo Sotelo, el 23 de febrer de 1981. Al Pla la jornada no es va viure tan dramàticament com a Madrid o Barcelona, sinó que la gent va mantenir la calma. Al Pla, de fet, aquella tarda no es va veure ningú pels carrers, tothom estava a casa mirant la televisió o escoltant la ràdio. Tot i això, a l'vars, sense anar més lluny, un grup d'ultradreta van anar a la caserna de la Guàrdia Civil, van demanar armes, els guàrdies els les van donar i van anar a ensenyar-les pel poble (cal dir que després del fracàs del cop van anar ràpid a tornar-les). Algun partit polític del Pla es va reunir per discutir la situació i, dels alcaldes dels partits més bel·licosos (ERC, PSUC...), n'hi va haver algun que se'n va anar a dormir a Andorra, per si de cas. Tampoc no es va fer cap comunicat oficial en l'àmbit del poble, i la gent, després de la por inicial, es va limitar a esperar esdeveniments, igual que els partits de centre i independents. La reacció dels líders urgellencs entrevistats va ser, diuen, de tranquil·litat. Des del principi van pensar que, encara que triomfés el cop, no duraria gaire la dictadura, amb la pressió internacional en contra. Però el líder més esquerrà no n'estava tan segur, i va afirmar haver estat literalment "acollonit" per un possible retorn a una dictadura militar, amb la consegüent repressió. Un cop entrada la nit, la balança es començava a decantar del cantó demòcrata, i quan, a la una de la matinada del dia 24 va sortir el Rei per televisió defensant la Constitució, es donà per fracassat el cop. Milans del Bosch es va entregar a les 5 de la matinada, i Tejero va resistir fins al migdia. Cal parlar també del general Armada. Aquest era el tercer cap visible del cop, però des del principi la seva intenció va ser diferent de la dels altres militars, que volien instaurar una dictadura militar. La intenció d'Armada era entrar al Congrés en ple cop i oferir dues alternatives als representants de la nació: que s'instaurés una dictadura militar o que es fes un govern d'unitat, en què l'exèrcit i el PSOE en serien els màxims mandataris. Per raons desconegudes, Tejero va decidir no deixar-lo entrar i despatxar-lo violentament.

Les veritables intencions i suports d'Armada mai no van ser investigats amb cura, però se sap que hi va haver reunions d'alts dirigents del PSOE amb la trama colpista, com, per exemple, el dinar de Siurana (exalcalde de Lleida i membre del PSOE) amb Armada els dies previs a les eleccions.

La majoria d'alcaldes entrevistats, a qui el rei ja no els havia agradat des de bon principi, van assegurar que l'actuació del monarca va ser molt pobra, a pesar de la bona fama que es va guanyar a l'Estat espanyol. Alguns diuen que al rei simplement li va faltar rapidesa de reflexos, ja que si s'hagués manifestat

El 23-F, portada a la premsa lleidatana.

Anunci d'un míting socialista a Lleida.

a favor de la democràcia més aviat, el cop probablement hauria durat molt menys. Altres van més enllà i asseguren que el rei podria haver estat assabentat del cop, i fins i tot confabulat amb el general Armada, i que va decidir retirar-se en rebre les trucades dels líders dels països de la CEE. Però això només són teories. Sí que coincideixen a aplaudir l'actuació del president Jordi Pujol, que va trucar al rei en persona, i va emetre un comunicat per Radio Nacional fent una crida a la tranquil·litat.

El resultat del 23-F, per a la gent del Pla, va ser el ridícul que va fer l'exèrcit, que va quedar com una colla de *cuarteleros* colpistes davant del país i del món.

Temps després del cop, es van començar a preparar l'ingrés d'Espanya a l'OTAN i la Ley orgánica de armonización del proceso autonómico (LOAPA). Moltes veus van afirmar que aquest gir cap a posicions més conservadores ve arran del 23-F. La majoria d'exalcaldes hi coincidien, però amb els seus propis matisos. Deien que l'entrada a l'OTAN es va accelerar, ja que estava planejada

de feia temps i era necessària per entrar al món occidental. Van decidir accelerar-la perquè sabien que, un cop l'Exèrcit estigués subordinat a una altra organització militar de països democràtics, seria pràcticament impossible que es produís un altre cop. La LOAPA (una llei que treia moltes competències a les autonomies aprovades, tot i que al final va ser declarada inconstitucional), en canvi, sí que en va ser una conseqüència, per por que l'Exèrcit tornés a aixecar-se quan patís per la mai suficientment esmentada "unitat de la pàtria".

L'últim capítol de la Transició van ser les eleccions democràtiques de 1982. En aquestes eleccions la UCD es va esfondrar, l'AP va ocupar el seu lloc en l'espai polític i el PSOE va treure una de les victòries més grans dels últims anys. Al Pla el resultat va ser semblant. La victòria del PSOE, però, va ser molt menys àmplia (33% dels vots) i no va obtenir majoria absoluta. Pujol es va quedar a prop de González, amb un 29% dels vots. La pujada d'AP també va ser menor, i es va quedar amb el 17% dels vots. ERC i PSUC es van veure perjudicats pel PSOE i, en menor grau, per CiU. UCD, de Landelino Lavilla, i el CDS, d'Adolfo Suárez, van quedar-se en la marginació política.

Eleccions generals 1982

Cens	Votants	Abstenció	Vots	
			Nuls	Vàlids
21.751	13.628	8.123	54	13.574
	62,60%	37,30%	0,40%	99,60%

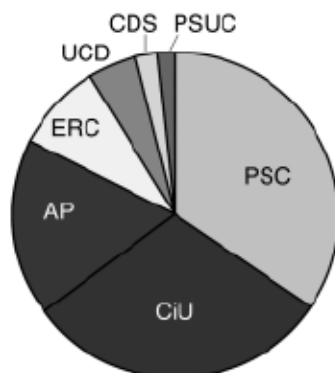
Eleccions generals 1982

CDS: Centro Democrático y Social

Núm. de vots - %

	Mollerussa	Bell-lloc	Bellví	Ivars d'Urg.	Linyola	Palau d'Ang.	Sidamon	Torregrassa	Vila-sana	TOTAL
PSC	1.821-38,6	338-25,6	500-38,3	523-46,1	282-19,8	169-17,7	47-18	682-40,4	74-24,4	5.568-33,0
CiU	1.256-26,6	357-27,1	307-23,5	268-23,6	381-26,7	518-54,2	80-30,6	263-16,9	135-44,5	4.937-29,2
AP	846-17,9	247-18,7	164-12,5	178-15,7	301-21,1	119-12,4	77-29,5	303-19,5	56-18,4	2.921-17,3
ERC	288-6,1	208-15,7	155-11,8	47-4,1	329-23,1	68-7,1	9-3,4	50-3,2	15-5,0	1.424-8,4
UCD	216-4,5	83-6,2	80-6,1	52-4,5	56-3,9	36-3,7	23-8,8	104-6,7	11-3,6	802-4,7
CDS	97-2,05	37-2,8	36-3,4	23-2,02	25-1,7	16-1,6	10-3,8	47-3,03	5-1,6	353-2,09
PSUC	80-1,6	7-0,5	22-1,8	17-1,5	22-1,5	10-1,04	3-1,1	49-3,1	1-0,3	257-1,52

Eleccions generals 1982 (Pla d'Urgell)

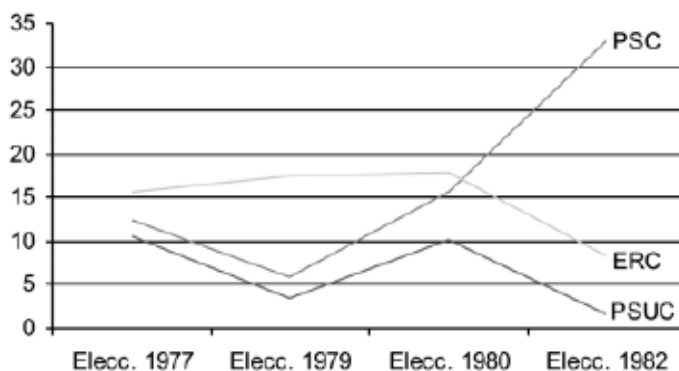
2. EVOLUCIÓ DEL SUPORT POPULAR ALS PARTITS AL PLA D'URGELL

L'evolució del suport a partits al Pla va ser producte d'una sèrie de causes lògiques que també es van produir en major o menor grau a la resta de Catalunya. Ara analitzarem les diferents evolucions del vot als partits polítics del Pla segons l'espectre ideològic al qual pertanyen.

Esquerra: en l'esquerra podem veure un fet clar. ERC, el partit majoritari l'any 1977, va obtenir bons resultats, pel caràcter nacionalista de l'esquerra urgellenca i la poca implantació dels altres partits al Pla. El PSC era completament desconegut, i el PSUC mai no va tenir molts vots pel caràcter tradicional i conservador del Pla i les nombroses propietats de la pagesia, classe majoritària de la comarca. Igual que va passar amb la resta de partits, a les eleccions municipals del 1979 tant PSC com PSUC perden vots, a causa del suport que van rebre les agrupacions d'electors independents (AEPM i AEI). ERC va aconseguir mantenir-se.

A les següents eleccions autonòmiques el resultat torna a ser el del 1977, tot i que el PSC augmenta lleugerament, igual que ERC. A les generals del 1982, però, el resultat variarà molt. El PSC ja és conegut, i gràcies al carismàtic líder Felipe González, i a la participació massiva de votants immigrants castellans, el PSC registrarà el 33% de suport popular arrabassat directament d'ERC, que no va poder competir amb la imatge de modernitat del partit socialista. Igual que a la resta del país, el PSUC sofreix un progressiu transvasament de vots cap al PSC, ja que la campanya electoral s'havia tornat més moderada i l'esquerra va començar a acostar-se a la socialdemocràcia.

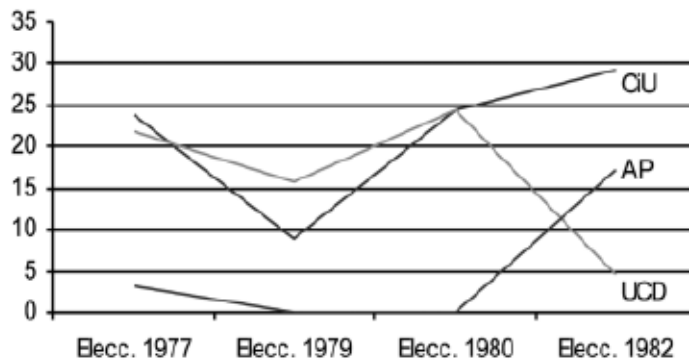
Evolució: Esquerra

- ERC: Partit històric d'ideologia progressista republicana. Nacionalista català radical.
- PSC: Federació catalana del PSOE. Partit d'ideologia progressista socialdemòcrata. Catalanista moderat.
- PSUC: Partit català d'ideologia comunista (marxista-leninista). No catalanista.

Dreta: la batalla al camp conservador no va ser tan clara. Per un cantó teníem Convergència i Unió, el partit del sempre carismàtic Jordi Pujol. Sempre ha tingut molt suport al Pla d'Urgell, pel tarannà de centredreta i catalanista, amb el qual convergeix la majoria de la societat urgellenca. Va ser CiU (PDC i UCDDC a les primeres eleccions) el partit que va impedir que UCD s'imposés a les generals del 1977 i a les autonòmiques del 1980, ja que l'ideal que representava UCD (el centrisme i la moderació) ja el representava CiU, però a més amb l'afegit del catalanisme. Per això a les primeres eleccions (generals del 1977) va guanyar CiU per poc, seguit d'UCD. AP, massa conservador, i sobretot massa espanyolista, va obtenir menys del 5%. A les següents municipals, CiU va perdre molts vots, però va ser perquè que als pobles no s'hi van presentar llistes de CiU ja que les llistes d'independents que s'hi van presentar ja representaven l'ideal dels convergents. A les autonòmiques del 1980 va recollir un resultat semblant al de 1977, tot i que CiU va guanyar aquest cop per... quatre vots! Això demostra que, a diferència de les grans distàncies que obtenia el PSC entre les eleccions generals i autonòmiques, en què la immigració castellana s'abstenia molt més, la UCD recollia molts vots de l'electorat català, ja que a les autonòmiques pujava. Mentrestant, AP no es va presentar ni el 1979 ni el 1980, però el 1982 va canviar. L'esfondrament de la UCD va provocar que els seus sectors espanyolistes es passessin a AP, que va passar a ser la tercera força del Pla. Encara que potser molts d'aquests sectors no se sentissin identificats amb el partit de Fraga, el van votar per falta d'un partit centrista espanyol. Els pocs votants nacionalistes que poguéu tenir UCD es van passar a CiU, tal com es pot apreciar al gràfic. Per últim, els sectors més progressistes van votar el PSOE, que, tal com es pot veure a l'altre gràfic, va pujar espectacularment.

Evolució: Dreta

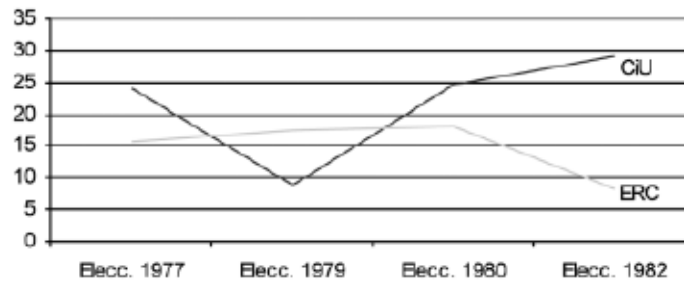
- CiU: Partit d'ideologia democristiana liberal. Nacionalisme català moderat.
- UCD: Coalició de centredreta conservadora. Espanyolista moderat.
- AP: Partit de dreta ultraconservadora. Espanyolista radical.

Nacionalisme: a Catalunya, i especialment al Pla d'Urgell, els partits nacionalistes tenen molta força. Els principals representants del nacionalisme català són ERC i CiU. El PSUC, a pesar de ser català, no tenia un nacionalisme gaire marcat, i no l'hem inclòs en aquest apartat.

CiU i ERC van ser la primera i la tercera força política dominants de les primeres eleccions al Pla. Això es pot explicar per l'eliminació política que havia sofert Catalunya durant el franquisme. A les municipals, tal com s'ha dit abans, CiU va baixar ja que les persones de les llistes d'independents tenien ideologia convergent al poble i, per tant, en van absorbir el vot. En canvi, els votants d'ERC eren més "compromesos", i va poder mantenir el suport. A les eleccions autonòmiques del 1980 CiU torna a posicionar-se al capdavant, amb el 25% del suport, mentre ERC continua mantenint-se al voltant del 17%. Però a les generals del 1982 la cosa canvia: CiU pot guanyar vots dels nacionalistes provinents d'UCD, tal com hem explicat abans, o bé podrien provenir dels nacionalistes moderats d'ERC, que buscaven més moderació a mesura que la de-

mocràcia s'anava estabilitzant (igual que passava amb el PSUC i PSC en el camp de l'esquerra). Però ERC perd més vots dels que guanya CiU; això ens porta a la conclusió que alguns dels votants d'ERC no eren tan catalanistes per votar ERC i van decidir canviar, el 1982, pel PSC, o que el PSC va saber donar una imatge de catalanisme que no es corresponia del tot amb la ideologia dels socialistes.

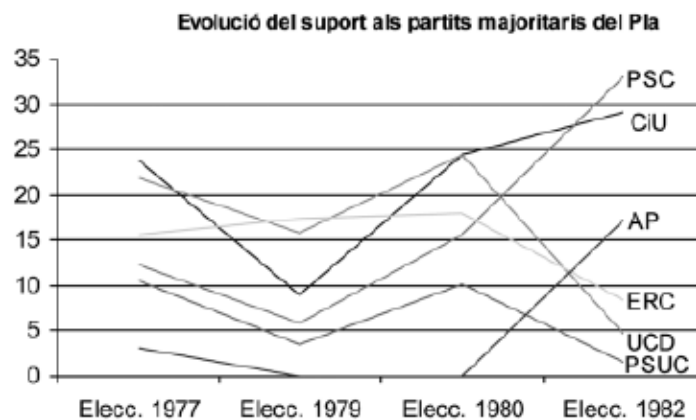
Evolució: Nacionalisme

-CiU: Partit d'ideologia democristiana liberal. Nacionalisme català moderat.

-ERC: Partit històric d'ideologia progressista republicana. Nacionalista català radical.

Total: Això ens dona un gràfic de l'evolució del suport als partits polítics complet, que és el següent:

Com a conclusió final, podem dir que els partits amb progressió més positiva van ser AP i PSOE, és a dir, els dos grans partits d'àmbit estatal (homogeneïtzació amb la resta d'Espanya). Els dos partits amb progressió més negativa van ser ERC i UCD. CiU va saber mantenir-se i guanyar posicions al final, mentre que el PSUC va començar sent una força minoritària, però que igualment va acabar perdent vots.

3. COMPARACIÓ DELS RESULTATS AL PLA I A CATALUNYA

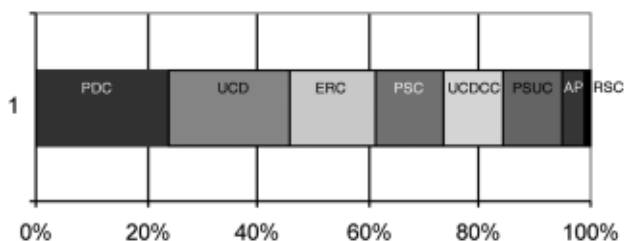
En aquest apartat analitzarem les semblances i diferències que hi va haver entre els resultats de les eleccions a Catalunya i al Pla d'Urgell.

Eleccions de 1977

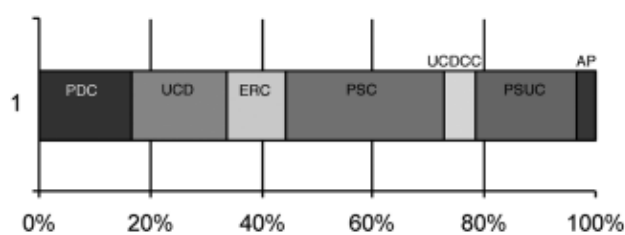
En les eleccions de 1977 els principals guanyadors al Pla van ser el PDC (23%) i la UCD (21%), els dos partits de centredreta, un d'orientació catalanista i l'altre d'orientació espanyolista. En canvi, al conjunt de Catalunya va ser l'esquerra la que va tenir avantatge: al capdavant hi va haver el PSC, socialista, amb un 28%; el PSUC, comunista, va ser segon, amb un 18%. Això es deu a les ganes de canvi que hi havia a Catalunya després del franquisme. A més, a les regions industrials de Barcelona i Tarragona hi havia molt proletariat, que van votar més per la qüestió socioeconòmica que no pas per la qüestió d'identitat catalana, com aquí al Pla, que es va votar més CiU i ERC, que eren més centristes en la qüestió econòmica però molt més exigents amb la de la identitat. A prop del PSUC, es van situar els guanyadors del Pla, el PDC i la UCD, que van obtenir el 16,9% i el 16,8%. En canvi, els secundaris al Pla van ser ERC (15%) i PSC (12%), els dos partits d'esquerra moderada, un d'orientació catalanista i l'altre d'orientació espanyolista. ERC va obtenir menys resultat a Catalunya; després dels bons resultats del PSC i PSUC era normal que a l'altre partit d'esquerres li quedés el 10% només. Per últim, l'històric UCDC va obtenir un resultat mediocre: 5%, i va deixar el conservador AP, el RSC i el CIT amb resultats marginals (3%, 0,2% i 0,4%). En canvi, l'extrema esquerra va obtenir molt menys resultat al Pla (10%), però l'UC-DCC en va obtenir al doble que a Catalunya, també pel caràcter tradicional del Pla. Els partits marginals van tenir resultats semblants.

	Vots absoluts Pla d'Urgell	Percentatge Pla d'Urgell	Percentatge Catalunya
PDC	3.711	23,9%	16,8%
UCD	3.310	21,9%	16,9%
ERC	2.428	15,6%	10,9%
PSC	1.933	12,4%	28,5%
UCDCC	1.669	10,7%	5,6%
PSUC	1.650	10,6%	18,3%
AP	605	3,9%	3,3%
RSC	87	0,56%	0,2%
CIT	83	0,53%	0,4%

Eleccions 77 - Pla d'Urg

Eleccions 77 - CAT

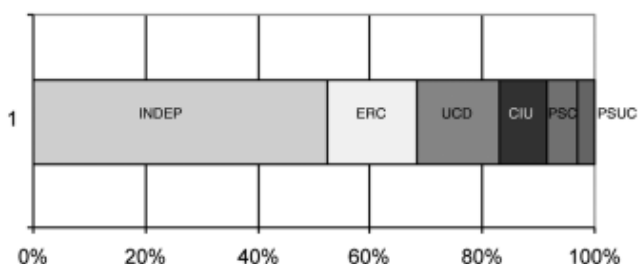

Eleccions de 1979

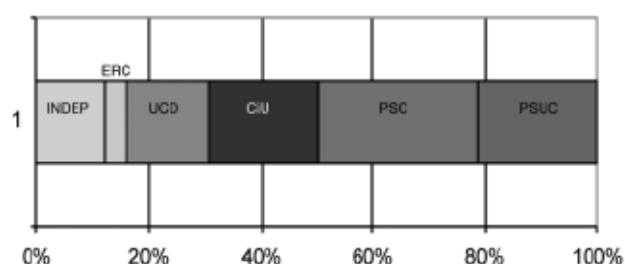
En les eleccions municipals del 1979 hi va haver grans diferències. La més notable és el gran resultat obtingut pels partits independents al Pla, on, tal com s'acostuma a dir, la "gent vota les persones". Més de la meitat dels vots van anar a parar a aquests partits. En canvi, al conjunt del país, només van representar un 11%. A partir d'aquí sempre se segueix el mateix esquema: el partit més votat al Pla és el que és menys votat a Catalunya, el segon més votat és el segon menys votat, i així successivament. Comença amb ERC (17% al Pla d'Urgell, 3,8% a Catalunya), segueix amb UCD (15% al Pla, 13% a Catalunya), amb CiU (8,9% al Pla, 19% a Catalunya). La regla només es trenca amb el PSC, que tindrà el 6% al Pla i el 26% a Catalunya, enfront del PSUC, que obté el 3% al Pla i el 20% en el total dels país.

	Vots absoluts Pla d'Urgell	Percentatge Pla d'Urgell	Percentatge Catalunya
INDEP	7.116	56,9%	11,6%
ERC	2.192	17,5%	3,8%
UCD	1.988	15,9%	13,5%
CiU	1.240	8,9%	19,0%
PSC	743	5,9%	26,8%
PSUC	446	3,5%	20,2%

Eleccions municipals 1979 - PLA

Eleccions municipals 1979 - CAT

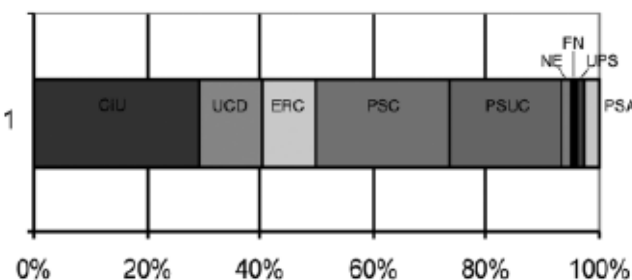
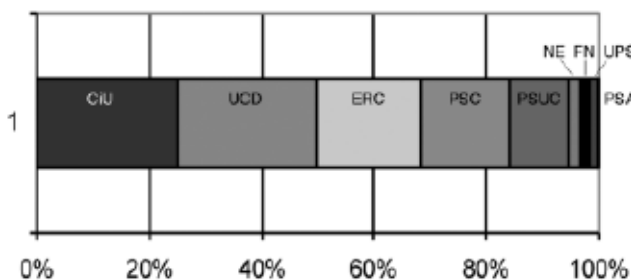
Eleccions de 1980

Les eleccions autonòmiques de 1980 van tenir, per primer cop, un guanyador comú: CiU. La baixada del PSC a Catalunya es pot explicar perquè la gran majoria de votants socialistes eren immigrants espanyols que no sentien les eleccions autonòmiques com a pròpies, així que molts es van abstenir, i per aquesta raó el PSC és segon, amb un 22%. Com era habitual, el PSC obté molt menys suport al Pla, on és quart, amb un 18%. UCD, que encara tenia molt suport al Pla, manté la línia, i és segon a només un 0,1% de CiU: la teoria de la societat tradicional conservadora continua sent vàlida. En canvi, a Catalunya, els líders d'UCD van veient que la desmembració del partit comença a tenir conseqüències greus, i es queden amb el 10% dels vots. ERC, el tercer partit urgellenc, amb el 18% dels vots, continua traient resultats mediocres al Principat, on és la cinquena força política, amb el 8,9% dels vots, és a dir, menys de la meitat. El PSUC, que gràcies al proletariat barcelonès continua sent la tercera força política, amb el 18% dels vots, al Pla continua sent minoritària (10%). En la resta de partits els resultats són semblants, excepte en el PSA, que, gràcies a la gran quantitat d'andalusos que viuen a les zones industrials, treu un 2,7% en el conjunt de Catalunya.

	Vots absoluts Pla d'Urgell	Percentatge Pla d'Urgell	Percentatge Catalunya
CiU	3.319	24,5%	27,8%
UCD	3.315	24,4%	10,6%
ERC	2.447	18%	8,9%
PSC	2.125	15,6%	22,4%
PSUC	1.368	10,1%	18,8%
NE	298	2%	1,7%
FN	212	1,6%	1%
UPS	174	1,2%	1,2%
PSA	72	0,5%	2,7%

Eleccions 1980 - PLA

Eleccions 1980 - CAT

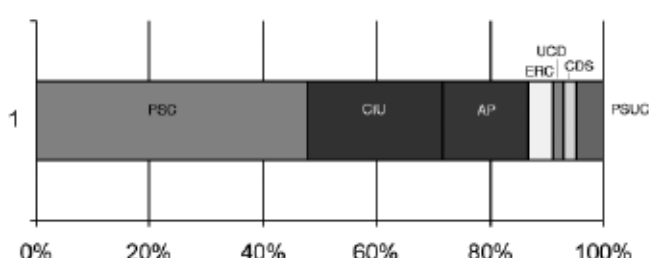
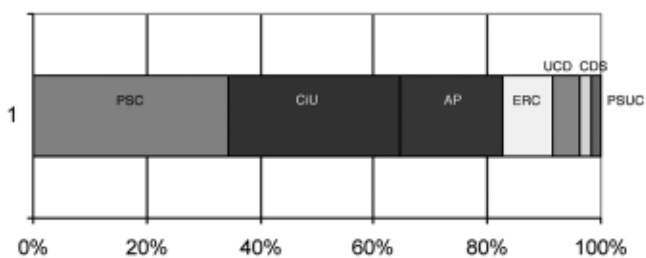
Eleccions de 1982

Les eleccions generals de 1982 tenen un resultat molt semblant. La victòria socialista es produeix per primer cop al Pla, tot i que amb bastant diferència: 45% a Catalunya i 33% al Pla. També és segon CiU, tot i que rep més suport a la comarca que a Catalunya (29% enfront del 22%). AP ocupa el lloc polític d'UCD, i és tercer tant al Pla (17,3%) com a Catalunya (14,6%). Tot i així, ERC és quarta al Pla, amb un 8,4%, i a Catalunya n'obté menys de la meitat, un 4%. L'altra meitat és absorbida pel PSUC a Catalunya, que té un 4,6%, però el partit comunista és el menys votat al Pla.

Els altres dos partits, UCD, ja enfonsada, i el CDS, el nou partit de Suárez, obtenen mals resultats (menys del 5%).

	Vots absoluts Pla d'Urgell	Percentatge Pla d'Urgell	Percentatge Catalunya
PSC	5.568	33%	45,6%
CiU	4.937	29,2%	22,5%
AP	2.921	17,3%	14,6%
ERC	1.424	8,4%	4%
UCD	802	4,7%	2%
CDS	353	2,1%	1,9%
PSUC	257	1,5%	4,6%

Eleccions 1982 - PLA

ACLARIMENTS FINALS

En primer lloc, cal destacar que, en el període que tractem (1975-1982), el Pla d'Urgell no existia com a comarca, sinó que formava part del Segrià i d'altres comarques. Aquesta zona era coneguda popularment com a Mascançà; la comarca va ser creada oficialment el març de 1988. Per fer el treball he pres com a referència nou municipis representatius de la comarca, inclosa la capital.

En segon lloc, voldria assenyalar que tota la informació d'“Interpretacions de les entrevistes” es basa en les converses que vaig mantenir amb uns quants alcaldes del Pla, de diferents partits polítics.